

קדירה בלעך (הגאון רב יוסף שלום אלישיב חזר מפסק - שיעור 151**הראשון על הקדירה בלעך ופסק לאיסורא****כך שמעתי מרב דוד מארגענשטערן) המשיך לשיעור 145****I. אם הקדירה בלעך חשיב קדירה מליאה או ריקנית ובטלה להכירה**

(א) הפסק הראשון נבנה על היסוד דהקדירה בלעך נחשב קדירה מליאה ולכן יש להניח דבר יבש המבושל כל צרכו עליה לכתחלה ואין בו איסור חזרה ואין לנו לגזור גזירות מעצמינו לאסור אבל אפשר הפסק השני נבנה על היסוד שדינו כקדירה ריקנית

(ב) עיין בבה"ל (רנ"ג - ג ד"ה "ויסר שלל ישים") שהביא הפמ"ג (ח"ב סימן רנ"ג סקל"ג) וגם התוספות שבת (חות מ"צ) שקדירה ריקנית דינו רק כגרופה או קטומה (בלעך) ועומדת רק לסתום את חום הכירה שלא יהיה כ"כ חום ולכן לחזרה אפשר להתיר אבל שהייה לכתחלה אסור משא"כ קדירה מליאה שבטלה להתבשיל דאין נעשית לסתימת הכירה ולכן מותר להניח עליו דבר יבש שנתבשל כל צרכו לכתחלה בלא תנאים של חזרה ולכאורה המים שבתוך הקדירה בלעך (UnBlech) אין בו שימוש והוא עומד לזרוק אחר השבת (see manual) ותכלית הבלעך נעשית רק לסתימת הכירה כמו קדירה ריקנית ודינו כמו גרופה וקטומה ולא כהפסק קדירה (ואולי אם משמש בהמים יש להתיר - דעת עצמי)

(ג) ועיין עוד במג"א (שי"ח - סקכ"ו) וביד אפרים על המג"א ובמחצית השקל (רנ"ג - סקל"ד) שמתרין הסתירה באופן אחר דסעיף ה' מיירי בדבר יבש ומותר ובסעיף ג' מיירי בדבר לח ואסור ואין חילוק בין קדירה מליאה וקדירה ריקנית ולכן אולי יש להתיר הקדירה בלעך אם מניח עליה דבר יבש שמבושל כל צרכו - וכן הוא בחיי אדם (כלל כ' - סעיף י"ח) דקדירה ריקנית מפסקת הוי כסמיכה כנגד המדורה ועדיף מכירה גרופה וקטומה. ולכן יש מחלוקת אם קדירה ריקנית דינו כגרופה או קטומה או דינו כהפסק קדירה וסמיכה לכירה ולפי זה אתי שפיר המחלוקת במג"א (סקל"ח) לענין מעזיבה בתנור המפסיק בין האש (עיין מ"ב רנ"ג - פ"ח) דלדעת המתירין הוא כקדירה ריקנית יש בו דין סמיכה ומותר אבל דעת המהרי"ל (ש"ס) שהצריכו נתינת דף ע"ג המעזיבה שדינו כאינו קטום ודעת הדגול מרבכה (רנ"ג - ה) דגם קדירה מליאה דינו רק כקטומה ורק פאנדי"ש מותר (תהלה לדוד רנ"ג - י"ח) דאי אפשר להתבשל שם

(ד) ועיין בשש"כ (ב - ל"ח) דאם אין לו קדירה מליאה יניח אפילו בשבת קדירה ריקנית ויניח את הקדירה עליה ומותר משום הפסק קדירה וכן כתב החזו"א (ל"ז - סקי"ח) דאף בריקנית מותר

(ה) שמעתי מרב דוד פיינשטיין דמותר מטעם קדירה על גבי קדירה ועיין שם טעמו ועוד אמר לי שיש לסמוך על המקילין בקדירה ריקנית ואין צריך לחשוש כל החששים על דבר שאסור רק מדרבנן ושמעתי מרב מארגענשטערן בשם רב אלישיב דמשום זה אין צריך למחות וגם לא רצה לכתוב פסק לאיסור

(ו) רב מנשה קליין אמר לי דאין דומה לקדירה ריקנית ורק לרדיאטור ולכן יכול להתיר למי שצריך דבר זה. לדעתי הרדיאטור דינו כתולדות האור ולא כהפסיק קדירה ואין ראייה משם כ"כ השש"כ (ב - הטה"פ"ז) בשם רב ש.ז. אויערבך דאפשר שאין על המים שבגופי החימום דין כלי ראשון אלא כלי שני

II. אם יכול להתיר הקדירה בלעך מטעם פלאטה חשמלית

(א) בענין היתר של פלאטה חשמלית (עיין בשו"ת הר צבי קל"ו) יש לחקור אם דינו כגרופה או קטומה שמותר בה חזרה ע"י האופנים שמותר בכירה גו"ק אבל שהייה מחדש אסור או דינו כהפסק קדירה שמותר ליתן עליו בתחלה תבשיל באופן שאין בו איסור בישול. ועיין בשו"ת אז נדברו (ז - כ"ז) שכתב דאינו דומה כלל להפסק קדירה ששם אין הטעם משום היכר אלא שאין דרך בישול בזה לגמרי או כמו ההסבר של החזו"א שאין סיר העליון מתבשל מהאש עצמו אלא מהחמימות של סיר התחתון לכן אינו חשוב כעומד ע"ג כירה אבל פלאטה של שבת כיון שבכל שבת עושין כן אף שמייוחד לשבת אבל זה דרך בישול בשבת כיון שבכל שבת עושין כן ואף שמייוחד רק לשבת דינו כגרופה וקטומה ולא כהפסק

קדרה. ועיין בספר מאור השבת (דף ת"ו) בשם הגרש"א בענין להניח קוגיל יבש שהוציא מהמקרר על גבי פלאטה חשמלית שכתב "שהספרדים עושים כן ואינני זוכר שהתרתי ואני מפקפק בדבר" ועיין בשש"כ (ב - כ"ז הערות ע"א וע"ב) שכתב בשם הגרש"ז דדוקא חזרה מותר ועיין בספר שבות יצחק (דף ק"ג) שהוא הביא מהגר"ש אלישיב דכיון דכלים אלו אם יניח עליהם דבר לח יכול לבא לידי יד סולדת בו והוי בישול ולכן הם בכלל כירה שאינו קטום לאיסור שהייה וחזרה והוא הדין הקדרה בלעך

(ב) **ובספר הלכות שבת** הובא (דף י"ז - ח"ט ז) בשם רב משה דאף לכתחלה מותר לשהות על פלאטה שמיוחדת רק לשמור על חום המאכל שעליה ואין רגילים לבשל עליה וגם א"א להגדיל את מידת החום ואם יש שתי מידות אסור משמע אפילו יכול לכתות הידות וכתב באג"מ (ד - ע"ד - כ"ה) שיש להצריך בלעך גם כשפתוח הגעז לגמרי דלא פלוג ולכן הקדרה דינו כהפלאטה שיש בו שתי מידות ואין יכול להתיר מטעם זה

(ג) **נמצא לפי"ז דיש ג' שיטות** בענין פלאטה חשמלית (כ) שיטת הגר"ש אלישיב וגם החזו"א (ל"ז - סק"ב) דאפילו שאין בה אפשריות לשינויים בגובה החום אסור להשהות עליה כדין כירה שאינה גו"ק דלא פלוג חכמים באור עצמו בין אפשר לחתות לאי אפשר לחתות וראיתו מדברי הגרע"א (ע"ח - ס"ג) דלא שייך ביה שמא יחתה על תולדות חמה ותולדות אור אלא על אור דוקא ואפילו שאי אפשר לחתות אסור ועוד דכיון דכלים אלו אם יניח עליהם דבר לח יכול לבא לידי יד סולדת בו הוי בישול (כ) שיטת הגרש"ז אויערבך דדינו כדין גרופה וקטומה ומותר רק לחזרה ולא לשהייה לכתחלה (ג) ושיטת רב משה דאם יש מידה אחת מותר ואם יש שתי מידות אסור נמצא לפי זה אין להתיר שהייה חדשה על הקדרה בלעך לכל הדעות הנ"ל. ויש רק מחלוקת אם יש להתיר משום קדרה ריקנית ורב אלישיב פסק לאיסורא כנ"ל ורב דוד מארגענשטערן לא אמר לי הסבר הנ"ל הוא אמר לי בשם רב אלישיב שהקדרה בלעך בטלה להכירה וההסבר הנ"ל הוא דעת עצמי. ובע"ש דברתי עוד פעם והסכים לדברי

(ד) **בשיעור 145** כתבנו עוד טעמים לאיסור (כ) דשאני קדרה על גבי קדרה שאינו מקום הראוי לבישול ואין הדרך לבשל שם ואין זה מקום הבישול משא"כ בקדרה בלעך ודומה יותר לקדרה כפולה שעשויה רק לבישול באופן זה ולא באופן אחר ודרכו בכך ולכן מיחזי כמבשל (כ) ועוד דמשמע דדעת חז"ל שלא להמשיך ההיתר של קדרה על גבי קדרה עיין שם.

III. הערה נפלאה מרב ישראל יעקב פישר ספר מאור השבת (תקמ"ו)

(א) קדרה המונחת על גבי קדרה שעל האש מותר ליטלה משם ולהניחה על גבי בלעך שבהרבה מקומות בירושלים נהגו להקל בזה וטעם ההיתר דאין הביאור דלהכי מותר להניח על הפסקת קדרה משום דאינו כמונח על האש דהוי סמיכה אלא כל היתרו משום דלא מיחזי כמבשל אבל בודאי הוי כמונח על האש מערב שבת אם הניחו שם מערב שבת ולפי זה יהיה מותר שיניח מעיקרא בשבת על גבי קדרה ואח"כ יוציא את הקדרה התחתונה ויורידה על גבי האש והיינו בדבר יבש שנתבשל והמחלוקת בין שני הדעות בשי"ח (ז' ו') דאם יש להתיר הפסקת קדרה שהוא נחשב על האש במקום דאינו מיחזי כמבשל ואנו מתירים

(ב) **ועיין בשש"כ** (ב - ל"ח) שחלק על פסק של הרב פישר ומביא מהגרש"ז אויערבך לתרץ המנהג ירושלים דהרדת הקדרה העליונה שהונח שם מערב שבת חשוב כעודו בידו ודעתו להחזיר ועפ"ז אתי שפיר מה שנוהגים להעביר קדירות בשבת ע"ג כירה קטומה ממקום למקום ואין בודקין אם המקום הראשון הוא מקום שהיס"ב היינו משום דכיון שהסירה מן האש בע"ש ע"ד להחזירה למחר ע"ג כירה קטומה ועמדה כל הזמן במקום שמעמידים בכוונה לשמור על החום אין זה חשוב כסילוק דעת מן האש והוה כעודו בידו דמותר להחזיר אפילו ישן כל הלילה

(ג) **הנחת חלה וקוגיל** על גבי בלעך בשבת עיין בספר מאור השבת (דף ת"ו) בשם הגרש"א דמותר דאי אפשר במציאות באופן כזה לאפות חלות אך טוב לא להניח ממש נגד האש. ועיין בהר"ן (ש"ס מ: ד"ה "תנו רבנן") דדבר שאין לאפותו ע"ג כירה וגם מצטמק ורע לו דלא מיחזי כמבשל אפשר דמותר לחממו שם אבל השו"ע (ת"ג - ה) פסק כהרשב"א דרק ע"ג קדירות חמין מותר ליתן פאנדי"ש בשבת משום דלא חילקו בנתינה ע"ג כירה בין מאכל שדרך לבשלו שם למאכל שאין דרך לבשלו שם דזה מקום בישולו (ספר שבות יצחק ח)